

ABARASKA PROIEKTUA

Etxebizitza, auzoaren eragile sozial

Erosi, alokatu eta okupaturen artean, etxebizitzaren arazoari erantzun berri bat ari dira entseatzen Donostiako Abaraska proiektuko kideak. Teilatu batetik harago, ingurua eraldatu eta beste bizi eredu baten oinarria izan daitekeelako jarri dute martxan etxebizitza kooperatiboaren proiektua. Definizio fasea behin igarota, bizitoki izango duten espazioa lortu eta errealitatera salto egiteko aliantzak josten dabilta.

Xalba Ramirez

@xalbaram

ARGAZKIAK: DANI BLANCO

Espainiako Sustapen Ministerioak 2017an argitaratutako datuen arabera, Donostiako etxebizitzak dira estatuko garestienak. Iazko bigarren hiruhilekoan %9,7 hazi zen prezioa aurreko urteko sasoi berarekin alderatuz, metro koadroa 3.436,3 euroraino igoz.

Hego Euskal Herriko gainontzeko hiriburuei dagokienez Iruñeko etxebizitzaren prezioa metro koadroko 1.650,3 euroan dago; Gasteizkoa 1.881,1; eta Bilbokoa 2.268,5.

Higiezinaren burbuilaren eztandak hasieran prezioen beherakada ekarri zuen arren, orain gora eta gora ari dira, turismoari lotutako espekulazioa lagun. Langabezia jaitsi egin da, baina langile behartsuen kopurua igo. Eta etxebizitza eskubidea izatea inoiz baino zailagoa da, ezinezkoa hainbat hiri eta auzotan.

Errealitate horri aurre egiteko sortu da Abaraska proiektua, Donostian etxebizitza kooperatibo bat sortzea helburu. Atzizkiak badu garrantzia Maite Leturia

Nabarroa, Ana Revuelta Andrés eta Nahiko Arraiza Eguillor-entzat: etxebizitza kooperatiba batetik harago doa, baina ez da soilik etxe kolaboratiboa. “Bi hitzak nahastuta, gustatzen zaigun kontzeptua sortu dugu”.

Duela bi ikasturte sortu zen proiektua. M-etxea kolektiboak Loiolako Erriberetan (Donostia) duen lokalean hitzaldia eskaini zuen Bartzelonako Sants auzoko La Col kooperatibako Carles Baiges-ek; martxan zuten La Borda proiektu-

tua aurkeztu zuen bertan, eta Arraiza eta beste lau lagun Donostian horrelako zerbait egin behar zutela iritzita biltzen hasi ziren.

“Bartzelonan posible bada, Donostian ere. Hortik abiatu ginen, eta ikusi genuen baietz, bai lege aldetik, baita espazio aldetik ere, Donostian bideragarria dela mota horretako proiektua. Inguruan ideia zabaltzen hasi ginen eta azkar batean 30 lagunekoa taldea sortu genuen”, dio Arraizak. Kaxilda liburu-dendan

2017ko irailean egindako aurkezpenean, taldea egonkortu eta lantaldeak sortzen hasi ziren. Leturiarentzat, oraingo prozesua da garrantzitsua, eraikina lortu bitarteko eztabaida eta definizio guztiak ematea, alegia. “Taldea da guztiaren oinarria, eta orain hori ari gara lantzen. Masa ez badago ondo, eta masa gu gara, proiektuak ezin du funtzionatu”.

Baina zer da etxebizitza kooperatibo bat? Esan bezala, izaera juridikotik harago joan nahi dute, eta bizi eredua

jarri erdigunean: “Antolamendu eta ku-deaketa kooperatiboa bultzatzen dugu, bai gure etorkizuneko bizimoduari dagokionez, baita helburu hau lortzeko egiteko dugun bidean zehar ere”.

Etxebizitza eragile izatea ere nahi dute, eta horretarako hainbat balioaren arabera eztabaidatu eta eraikitzen ari dira proiektua. Interneten eskuragarri duten *ennealogo*-aren arabera (9 puntuko dekalogo) bizi eredu inklusiboa, belaunaldiartekoa, feminista, ekologis-

ta, jasagarria, soziala eta euskalduna bultzatzen duen komunitate gisa definitzen dute proiektua. Azken finean, “gure larruan bizi dugun etxebizitzaren arazoari Donostiako hirigunean aldaketa erreal bat planteatu, bultzatu eta aldarrikatzeko kolektiboa” direla argi utzi dute.

Revueltaren ustez “Donostian etxebizitza arazo bihurtu da urteetako espekulazioagatik, turismoagatik eta lanpostu prekarioengatik. Baina gainera, behin honaino iritsita, Mendebaldeko gizartea egungo hirietan nola bizi garen kezkatzen gaitu. Bizilagunekin ez dugu harremanik, badakigulako edozein unetan utzi beharko dugula etxea”.

Leturiak ere argi du “bizilagunak baino, bizi-lagunak nahi ditugu, komunitate baten parte izan nahi dugu. Beraz, proiektu honetatik interesgarria iruditzen zaigu era kolektiboan eraikitzea bai, baina era kolektiboan bizi nahi izatea. Horregatik, erabaki nahi dugu guztia taldean”.

Ildo horri segituz, arkitektura zurruna eta biguna bereizten dituzte Abaraskako kideek. Arkitektura zurrunari dagozkio eraikinen gaineko eztabaidak: nolakoa izango den, zein material erabiliko diren edo espazioak nola banatuko diren. Arkitektura bigunari dagokionean kolektibotasunari zein espazio eman nahi zaizkion, auzoarentzako zein gune nahi diren edo zer bizikidetzat mota eraman nahi den hausnartzen dute.

Bi astean behin biltzen dira M-Etxea kolektiboak Loiolako Erriberetan duen lokalean.

Duela bi ikasturte toki horretan Bartzelonako La Col kooperatibako kide batek hitzaldia eskaini zuen Kataluniako hirian martxan zuten La Borda eraikinaz; hori izan zen Donostiako proiektuaren abiaburu.

» **ANA REVUELTA ANDRÉS (ABARASKAKO KIDEA):**
“Donostian etxebizitza arazo bihurtu da urteetako espekulazioagatik, turismoagatik eta lanpostu prekarioengatik. Baina gainera, Mendebaldeko gizartea egungo hirietan nola bizi den kezkatzen gaitu; bizilagunekin ez dugu harremanik”

Arraizaren esanetan, “gure buruak indartzeko prozesua izan behar da. Eraikin bat eraikitzeke gai bagara sozialki indar handia garatzen dugu, eta ingurunea eraldatzeko aukera handiagoa daukagu”. “Etxebizitza lortuko ez bagenu ere –gehitu du Leturiak– mugimendu bezala mantentzea beharrezkoa da”.

La Borda eredu

Uda baino lehen eraikita espero dute La Borda etxe kooperatiba. Bartzelonako Sants auzoko proiektu aitzindari hau 2016an hasi ziren eraikitzen, auzoko behar komun batetik abiatuta, bertako sare komunitarioa lagun. La Col kooperatibaren dinamizazioa, Can Battló espazio sozialak eskaintzen zuen logistika eta Coop57ren finantziazioa izan dira proiektuaren funtsa.

Eraikitzen ari diren etxearen espazio komunitarioak lehen solairuan izango dira: 40 m²-ko sukalde-jantokia, garbigailu gela, erabilera anitzeko gela eta osasun eta zaintza gelak izango ditu.

Bartzelonako Udalak 75 urterako lagatako lur publikoetan egongo da eraikina –babes ofizialeko etxebizitzek ditzuten baldintza berdinetan– gogorarazi digu Leturiak-. Bazkideek eraikinen erabilera eskubidea izateko 18.500 euroko ekarpena egin behar dute eta ondoren hileko kuota bat pagatzen da, 450 euro ingurukoa. Proiektutik atera nahi duenak hasieran jarritakoa berreskuratzeko aukera du.

Hiru milioi euro inguru balio du obrak. %20 erabiltzaileek jarri dute, %60 Coop57k emandako kreditu eta kooperatibako parte-hartze tituluak dira, eta gainontzekoa diru-laguntzak, norbanakoen eta ekonomia sozialeko erakundeek ekarpenak izan dira.

Euskal Herrian, erabilera lagapenaren ereduaz eguna da babes ofizialetako etxebizitzak eraikitzeko. Danimarka, Uruguai eta antzeko herrietan etxebizitza kooperatibentzat ere erabiltzen dute sistema. Danimarkan *Andel* eredu gisa ezagutzen denaren 125.000 etxebizitza kooperatiba daude, 1911tik gaur egun arte eraikiak. Uruguain berriz, Elkar Laguntza bidezko Etxebizitza Kooperatiben Federazioaren (FUCVAM) barruan daude 20.000 etxebizitza, 3 milioi laguneko herrian.

Arkitektura zurruna eta biguna bereizten dituzte Abaraskako kideek. Zurrunari dagozkio eraikinaren gaineko eztabaidak, eta bigunarekin hausnartzen dute kolektibotasunari zer espazio eman nahi dioten, auzoarentzat zein gune izango den edo zer bizikidetzat mota eraman nahi luketen.

Bizilagunak kooperatibako bazkideak dira, eta bizitza osoan bizi daitezke bertan. Ereduaren ezaugarri nagusia da, espekulatzeak aukera blokeatzen duela: bazkideek ezin dute saldu ez alokatu, asanbladak jarritako prezioen gainetik.

Arrazak ohartarazi du Danimarkan eskuin muturraren gorakadarekin legea liberalizatu egin dela, hala, zenbait kasutan bizilagun guztiek akzioak garestitzearen alde egin dute: "Berrikusi

egin behar den arren, hala ere oraingoz eredu hau da interesgarriena guretzat".

Zaintza erdigunean

La Borda proiektuaren ezaugarri nagusietako bat izan da zaintza etxebizitza ereduaren erdigunean mantentzea. Zaintza ez dutelako ulertzen norberak bere etxean egiteko –eta gehienetan emakumearengan delegatu– zeregin bezala, baizik eta komunitate osoak erantzun beharreko erronka gisa.

Hori bermatu ahal izateko, sorreratik bertatik La Col kooperatibak garatutako parte-hartze prozesuan hitza eman diote identitate eta familia eredu askori, denen beharren arabera izan dadin. Haur eta zaharrenek beren ikuspegi zehatza gehitu ahal izan dute, espazioak guztien beharrei erantzun diezaien.

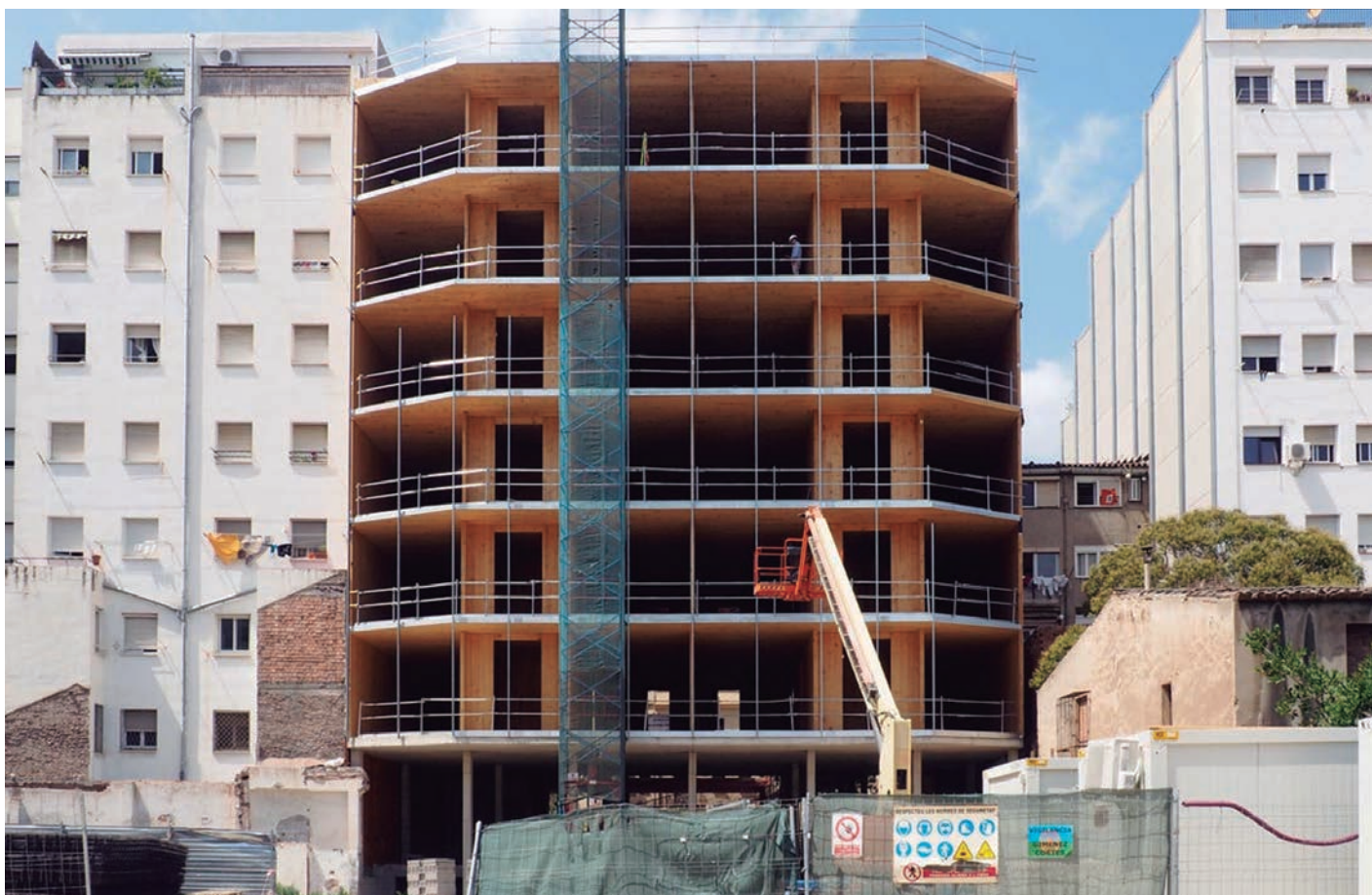
W W W . E L S A L T O D I A R I O . C O M

HORDAGO
EL SALTU

Loturarik gabeko
komunikabidea

**Belaunaldi prekario batendako
jabeko kolektiboko komunikabidea**

Harpidetu zaitetz

Abaraskan taldekide gehienek antzeko ezaugarriak dituzte. Badira haurrak dituzten familiak, baina gehienak 25-40 urte bitarteko gazteak dira, ikasketa maila altukoak eta euskaldunak gehienak. “Azken finean, lagunak eta lagunen lagunak gara taldekoak, eta garrantzitsua da lehen fasean horrela izatea, elkarrekin egoteko gogo handia behar da eta hainbeste lan egiteko”, dio Revueltak. “Baina egia da heterogeneitatea garrantzitsua dela, eta hori presente dugu eztabaidetan, ez dugu irla moduko bat izan nahi”.

Honelako proiektuak baztertzailak direla eta oso kritiko agertu zen Bartzelonako CUP-Capgire alderdia Bartzelonako Udalarekin, polemika itzela sortuz: “Barrera ekonomiko ikusezin bat sortzen du etxebizitza eskubidea lortzeko”, zioen erakunde antikapitalistak. Ados dago hein batean Arraiza: “Tamalez, planteatzen ari garen ereduak ez da jende guztiarentzat bideragarria. Etxebizitza modu merkeagoan eskuratzeko bide bat den arren ezin da alternatiba bakarra izan”.

Uda baino lehenago amaituta izango dute Bartzelonako Sants auzoan eraikitzen ari diren La Borda etxe kooperatiba. Egurrez egina dago eta espazio komunitarioak izango ditu: 40 metro koadroko sukalde-jantokia, garbigailu gela, erabilera anitzeko aretoa eta osasun eta zaintza gelak.

LA COL KOOPERATIBA

» **MAITE LETURIA NABARROA (ABARASKAKO KIDEA):**
“Beti dugu presente eragile sozial bat izango garela, auzokideekin harremana edukiko duen agentea. Auzoko ehun komunitarioarekin elkarlan estua nahi dugu, eta horretan oinarrituko dira gure erabaki asko”

Erreterian ere bide berrien bila

Erreteriarako Udalak (EH Bildu) gazteekin egindako parte-hartze prozesu batean emantzipazioa agertu zen herriko kezka nagusi. Itziar Ostolaza gazteria zinegotziaren arabera “gazte gutxi erosi edo alokatu dezake etxebizitza bat herrian, eta horregatik beste eredu bat jarri nahi izan dugu mahai gainean, alokairua zein erosketa gaindituko dituen”.

2018ko udazkenean eman ahal izango dute izena Ooreretako 26 gazte udalerriko lehen etxebizitza komunitarioan bizi ahal izateko. Alokairu sozialekin gertatu ez bezala, soldataren %15 ordaindu beharko dute gazteek “egungo soldata prekarioekin %30 ordainduz gero, bizitzeko adina ere ez luke izango gazte askok”, dio zinegotziak.

Bost bilera eta jardunalditan izan diren 68 gazteen iritziekin finkatu dira proiektuaren oinarriak. Erreterian erroldatutako 18 eta 30 urte bitarteko gazteei irekita egongo da, hiru urtez izango dute bertan bizitzeko eskubidea

Euskal Herrian emantzipaziorako alternatibak sortzen ari dira apurka. Errenteriako etxebizitza komunitarioaren proiektua udalak sustatu du eta prozesu parte-hartzaile baten bidez definitu dute. Udazkenetik aurrera eman ahal izango dute izena 18 eta 30 urte bitarteko gazteek bertan bizi ahal izateko.

ERRENTERIAKO UDALA

eta konpromiso soziala erakutsi behar-ko dute jardueren antolaketan eta auzo-lanean –hilean gutxienez 9 ordu–, besteak beste.

Eraikina obretan dago jada eta zazpi etxebizitza izango ditu gazte guztientzat. “Espazio pribatu ahalik eta gutxien izaten saiatu gara, komunitarioen mesedetan. Azken finean behar pertsonalak bai, baina behar sozialak ditugu guztiok, eta bizi ereduak horri erantzun behar dio”.

Ostolazarentzat “esperimentu polita” da, hazitegi moduko bat: “Diruaz gain, gazteek komunitateari eskaintzen dioten lana izango da oinarri garrantzitsu bat, eta horrek herrian sortzen diren harreman sozialak eraldatzea ekar dezake. Etxebizitza komunitarioan landatzen den hazia beste nonbait ernatu daiteke”.

Auzoarekin elkarlanean

La Bordako ereduarekin alderatuta, Abaraskako kideek badute kezka bat: “Sants auzoan errotuta sortu zen proiektu hura, eta guk oraindik ez dugu espaziorik”. Leturiaren arabera “beti presente dugu eragile sozial bat izango garela, auzokideekin harremana edukiko duen agentea izango garela. Beraz, auzoa erabakitzen dugunean bertako ehun komunitarioarekin elkarlan estua eraiki nahi dugu, eta horretan oinarrituko dira gure erabaki asko”.

Horretarako eragile eta erakundeekin elkarlana sustatzen ari dira: “Hainbat lantalde sortu dugu, tartean kanpo harremanetarakoa, eta eragile sozial eta ordezkari instituzionalekin ari gara biltzen. Orain arte ez digu inork ezezkorik eman, baina ez dakigu noraino konprometitu daitezkeen”, dio Revueltak.

“Eskatzen ari garena babes ofizialeko etxebizitzeari eskaintzen zaien bera da. Lagapena 75 urtez lehiaketa publiko bidez. Lehiaketa horietan ordea, irizpide ekonomikoez gain, irizpide sozialak ere hartu beharoko lirateke kontuan”.

Argi dute aurretik lan handia geratzen dela. Erdi umorez erdi serio dio Leturiak: “Jende askok esaten digu: ‘Etxea eraikitzen duzuenean deitu!’ Ba ez. Hau ez da zerbitzu kooperatiba bat. Lana egin beharoko dugu, eta nahi dugu horren alde borrokatu. Eta lortzen dugunean, denon garaipena delako egongo da denontzat irekia. Baina bitartean lan handia dugu aurretik”.

Etxebizitza ez da arazo indibiduala, eta ez diote bakartasunetik aurre egin nahi. Kolektiboki erantzun nahi duenak badu aukera: bi astetik behin egiten dituzte bilerak. ■

ZAPRAN GAGOZ

euskal eskola publikoaren 27. jaia lekeition ekainak3

ehi
gurasoen elkartea

euskaleskolapublikoarenjaia.eus